

Paarden: verzamelplaatsen, transport en slachthuizen in Argentinië en Uruguay

Verslag n.a.v. een wetenschappelijke studie
in 2016 - 2017

**Bert Driessen
Liesbeth Vermeulen
Jos Van Thielen**

september 2018

Inhoud

1.	Woord vooraf	2
2.	Doel.....	3
3.	Protocol.....	3
1	Resultaten	4
5.	Suggesties ter optimalisatie	7
5.1	<i>Collectiepunten</i>	8
5.2	<i>Transport.....</i>	8
5.3	<i>Slachthuizen.....</i>	9
6.	Samenvatting en besluit.....	10

1. Woord vooraf

Onderstaand verslag is samengesteld naar aanleiding van een studie van een aantal plaatsbezoeken aan 1 Uruguayaans en 2 Argentijnse paardenslachthuizen en tal van paardenverzamelplaatsen in de periode november 2016 – oktober 2017. Per seizoen werd ieder slachthuis bezocht om een wetenschappelijk beeld van de dierenwelzijnsstatus van de dieren op de bezochte locaties te vormen. Tijdens deze uitgebreide plaatsbezoeken werden omgevingsparameters geregistreerd, dierobservaties uitgevoerd en het verantwoordelijk slachthuispersoneel en vloerpersoneel bevroegd. Deze bevindingen op het moment van het plaatsbezoek werden getoetst aan de Europese standaarden, normen e.a. op vlak van dierenwelzijn.

Het onderzoek ter plaatse werd door Dr. Liesbeth Vermeulen uitgevoerd in overleg met Dr. Bert Driessen en professor Jos Van Thielen van de onderzoeksgroep Dier&Welzijn. Allen met een jarenlange expertise op gebied van het monitoren van diertransporten en dieren in slachthuizen. In volstrekte objectiviteit en onafhankelijkheid werd het onderzoek uitgevoerd en de adviezen geformuleerd.

2. Doel

Een intensieve, jaarlange (2016 - 2017) studie van de paarden in collectiepunten, tijdens het transport en in de slachthuizen in Argentinië en Uruguay werd uitgevoerd met als doel:

- Een beeld te krijgen van het dierenwelzijn en dierenwelzijnsproblemen tijdens transport en in slachthuizen;
- Het formuleren en aanreiken van verbeter suggesties met als doel om het dierenwelzijn te optimaliseren;
- door het monitoren van dierenwelzijn in enkele slachthuizen een hefboomfunctie creëren waardoor andere slachthuizen hiervoor ook interesse vertonen en deze methodiek overnemen.

3. Protocol

Voor deze studie werd geopteerd:

- Om 3 paardenslachthuizen op te volgen:
 - Pico (Argentinië)
 - Lamar (Argentinië)
 - Sarel (Uruguay)
- In ieder seizoen te observeren: ieder slachthuis wordt 4 keer bezocht;
- Elk slachthuisbezoek (inclusief bezoek collectiepunten en opvolging transporten) neemt 4 tot 5 dagen in beslag;
- Om de paarden in de tijd op te volgen: vertrekkende vanaf het collectiepunt, dan tijdens transport en vervolgens in het slachthuis;
- Omgevings-, klimaat- en transportparameters werden opgevolgd en geregistreerd;
- De conditie, klinische afwijkingen en het gedrag van de paarden op te volgen en te registreren.

4 Resultaten

Er werden in totaal 23 paardentransporten en 580 paarden vanaf collectiepunt tot slachthuis opgevolgd.

Slachthuis	Transport	Seizoen	# paarden	Gemid levend gewicht	Transport								
					Duur (min)	Km	Densiteit m ² /dier		Weersomstandighe- den	Open lucht	Gem. temp vrachtwagen (°C) voor/achter	Gem. vocht (%)	Dauw- punt (%)
							m ² /dier – voor/achter	m ² /kg					
Lamar													
	1	Lente - 11/2016	25	486	191	206	1.578	0.0032425	Regen, bewolk	Ja	23.5	60.46	15.27
											24.21	59.67	15.66
	2	Lente - 11/2016	25	391	79	152	1.582	0.00408369	Zonnig	Nee, Zwart plastic doek	26.79	35.02	10.06
							1.607				26.26	35.17	9.65
	3	Zomer - 03/2017	28	474	209	192	1.538	0.00302523	Zonnig	Ja	27.17	49.62	15.70
							1.378				27.01	49.63	15.50
	4	Zomer - 03/2017	30	454	279	250	1.161	0.0027338	Bewolkt	Ja	21.52	51.64	11.07
							1.284				21.44	52.03	11.12
	5	Herfst - 06/2017	27	415	331	338	1.451	0.00354107	Zonnig	Ja	11.95	52.06	2.33
							1.481				12.88	50.47	2.78
	6	Herfst - 06/2017	29	443	284	323	1.5	0.00311042	Zonnig, licht bewolkt	Ja	14.02	67.92	8.08
							1.316				13.79	66.07	7.49

	7	Winter - 10/2017	27						Bewolkt	Ja			
	8	Winter - 10/2017	26						Bewolkt	Ja			
Pico													
	1	Lente - 11/2016	8	398	111	36.7	1.719	0.00431711	Regen, bewolk	Ja	15.9	92.2	14.62
											/	/	/
	2	Lente - 11/2016	29	459	455	461	1.325	0.00303195	Zonnig	Ja	23.78	46.82	11.03
							1.431				23.22	45.93	11.21
	3	Zomer - 03/2017	11	438	419	470	1.227	0.00280083	Zonnig	Ja	24.57	56.13	15.21
											/	/	/
	4	Zomer - 03/2017	20	426	335	289	2.208	0.00463615	Zonnig	Ja	22.85	59.84	14.46
							1.875				22.77	59.74	14.37
	5	Herfst - 06/2017	15	468	480	585	5.25	0.0087963	Zonnig	Ja	14.48	56.80	5.84
	6	Herfst - 06/2017	26	446	500	569	1.667	0.00344828	Zonnig	Ja	15.80	61.52	8.33
							1.471						
	7	Winter - 10/2017	34	370	632	700	1.1613	0.00273379	Bewolkt	Ja	16.49	67.24	10.27
							1.2838						
Sarel													
	1	Lente - 11/2016	42	337	73	63	1.009	0.00296341	Zonnig	Ja	28.47	47.35	16.09
							0.987				29.12	46.38	16.34

	2	Lente - 11/2016	38	377	87	69	0.798	0.00248605	Bewolkt	Ja	28.79	54.82	18.78
							1.112				28.76	54.97	18.81
	3	Zomer - 03/2017	32	386	211	154	1.149	0.00295038	Zonnig	Ja	26.93	56.16	17.42
							1.130				26.44	57.13	17.23
	4	Zomer - 03/2017	38	362	425	407	1.054	0.00291273	Zonnig	Ja	22.99	83.66	19.92
	5	Herfst - 06/2017	32	398	268	228	1.302	0.0032602	Zonnig	Ja	18.24	65.98	11.74
							1.297				18.08	66.06	11.61
	6	Herfst - 06/2017	12	399	201	185	1.189	0.00297704	Zonnig	Ja	18.34	56.76	9.58
	7	Winter - 10/2017	26	401	461	380	1.5057	0.00375234	Bewolkt	Ja	14.21	67.62	8.16
	8	Winter - 10/2017	16	377	370	380	1.1564	0.00305976	Bewolkt	Ja	15.85	70.87	10.47

4.1 Collectiepunten

- De collectiepunten die werden bezocht, bevatte voldoende ruimte voor de dieren, drinkwater en beschuttingsmogelijkheden voor de dieren.
- Er waren geen versturende omgevingsparameters tijdens het laden van de dieren.
- De laadplaats bestond uit natuurlijke materialen: een zanderige ondergrond, een aarden laadkade en een houten afrastering. Dit alles komt de rust van de dieren ten goede.
- De gaucho's bezitten expertise in het drijven van dieren.
- De paarden worden geladen in een open trailer (zonder dakbedekking) zodat de dieren in een open ruimte treden. Het benaderen van een dichte, donkere ruimte door extensief gehouden dieren is steeds argwanend waarbij de dieren alert zijn en vaak omkeren.
- Slechts enkele paarden vertonen een letsel.

4.2 Transport

- De trailers voor paarden- en rundertransport in Z-Amerika zien er relatief gelijkaardig uit: metalen constructie, geen dakbedekking, stalen netten op de vloer ter preventie van uitglijden, grote compartimenten en vaak loopplanken boven de hoofden van de paarden voor de gaucho's.
- Bij het treden van de trailers maken de paarden door het trappelen veel lawaai.
- Gezien de uitgestrektheid van Argentinië en het beperkt aantal slachthuizen zijn de transportafstanden voor mens en dier naar Belgische normen groot.
- De hoogte van de trailers is niet steeds aangepast aan de hoogte van de paarden.

4.3 Slachthuizen

- Bij het lossen van de paarden is de conditie goed.
- In de wachtruimte gebruikt slechts een beperkt deel van de paarden de beschutting hoewel er de mogelijkheid is dat alle paarden gelijktijdig hiervan gebruik kunnen maken.
- Bij het douchen van de paarden maken de paarden afweerreacties.
- In het slachthuis wordt met behulp van machines veel lawaai geproduceerd wat paarden stresseert. Vandaar dat een geluidswand tussen de schietbox en slachthuis werd geplaatst. Dergelijke wand zorgt ervoor dat het geluid wordt gedempt en dat de paarden rustiger in de schietbox staan en het schot met een grote succes kan worden geplaatst.

5. Suggesties ter optimalisatie

5.1 Collectiepunten

- Het is voor de paardenhandelaars en –transporteurs niet steeds duidelijk dat de paarden aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen om getransporteerd te mogen worden, in vakjargon ‘fitness for travel’ genaamd. Deze voorwaarden verschillen van regio tot regio. Hoewel vaak in de wetgeving staat vermeld dat de paarden fit voor transport moeten zijn, is de definitie van fitheid vaag. Concrete richtlijnen (wat kan/uitsluiting) kan de paardenhandelaar en –transporteurs helpen bij de beslissing of een paard al dan niet fit is om getransporteerd te worden.
- Een checklist met vereisten (vers drinkwater, voldoende voer, geen prikkeldraad...) waaraan een collectiepunt dient te voldoen, is een hulpmiddel voor enerzijds de eigenaars van de collectiepunten zodat ze zelf kunnen nagaan of hun collectiepunt voldoet en anderzijds voor slachthuizen die een gewaarborgde kwaliteit van de collectiepunten wensen. Tevens zou dergelijke checklist ook door controlerende instanties kunnen worden gehanteerd. Het hanteren van 1 dergelijke checklist beperkt eventuele discussies tussen de verschillende belanghebbenden.

5.2 Transport

- Achterdeur: zowel bij het laden als bij het lossen wordt de deur niet steeds volledig tot boven geschoven. Dit verdient wel aandacht. Men zou via een bepaald systeem ervoor kunnen zorgen dat de deur steeds toch boven wordt geopend.
- Checklist met kenmerken van een goede trailer: er is een bewustwording en intentie om de dierentrailers aan te passen. De vraag is aan welke eisen moet dergelijke trailer voldoen. Een checklist met gefundeerde vereisten voor een paardentrailer zou voor de sector een meerwaarde betekenen.

5.3 Slachthuizen

- Reductie van omgevingsinvloeden: de lawaaierige omgeving in een slachthuis wordt per definitie bijna als normaal ervaren. Toch is een rustige (werk)omgeving belangrijk voor mens en dier. Er dient aandacht te worden geschonken aan de reductie van storende omgevingsinvloeden zoals geluid en een gebrek aan verlichting (waardoor storende schaduwen ontstaan). Niet enkel de reductie van basisgeluid (onder de 85 dB) is belangrijk, maar zeker ook de reductie van de piekgeluiden waardoor mens en dier opschrikken. Reductie van dergelijke piekgeluiden kan worden verkregen door het aanbrengen van dempingsrubbers t.h.v. wanden en vloeren van loskades, grendels, weegschalen... Daarnaast dient te worden overwogen om een strikte scheiding te maken tussen de ruimte van de levende dieren en de geslachte dieren zodat geluiden van de slachtapparaten (o.a. zaagmachines) niet tot in de wachtruimte hoorbaar zijn. Via de constructie van een verticale wand t.h.v. de bedwelmingsinstallatie zou dit kunnen worden bewerkstelligd. Bovendien kan dergelijke wand ook voorkomen dat levende dieren de opgetakelde karkassen kunnen waarnemen. Daarnaast is een ruwe structuur/textuur van de vloer belangrijk om uitglijden te voorkomen.
- Douchen van de paarden: volgens de Argentijnse en Uruguayaanse wetgeving dienen paarden vlak voor ze het slachthuis betreden om hygiënische redenen (reductie van contaminaties) te worden gedoucht. De manier waarop dit wordt uitgevoerd, is bepalend voor het stressgehalte bij paarden. Een zachte waterstraal die zeer geleidelijk start, is noodzakelijk.
- Opleidingen: organiseer regelmatig opleidingen voor transporteurs en slachthuispersoneel dat met levende dieren in aanraking komt. De regelmaat van opleiding is belangrijk gezien het effect van een opleiding na een aantal maanden reeds begint te vervagen. Best zouden deze opleidingen structureel doorheen het jaar worden ingepland.
- Camerabeelden: in verschillende slachthuizen zijn reeds camera's geïnstalleerd. Dit stelt de directie en dierenwelzijnsverantwoordelijk in staat om het slachtproces continu op te volgen en eventueel bij te sturen zonder dat ze continu op de werkvloer aanwezig moeten zijn. Een dergelijk camerasysteem is voor ieder slachthuis een meerwaarde. Best zouden er standaardrichtlijnen worden uitgevaardigd betreffende: doel van de beelden, personen die de beelden mogen bekijken, duur van de opslag van de beelden, analyse van de beelden (welke tijdstippen), welke parameters dienen te worden geanalyseerd en geregistreerd, te nemen acties na vaststellen van niet-tolereerbare activiteiten op de camerabeelden, toelaatbaarheid als bewijsmateriaal...
- Aanbieden van beschutting in de wachtruimte: hoewel een paard een steppedier is en daar aan weerextremiteiten het hoofd biedt, dient er voornamelijk bij de combinatie van regen en koude beschutting te worden voorzien. Dergelijke beschutting kan bestaan uit een dakconstructie, maar evenzeer uit natuurlijk materiaal zoals bomen en struiken. Daarnaast dient er ook aandacht te worden gegeven aan de bodemgesteldheid, voornamelijk bij aanhoudende regen.

6. Samenvatting en besluit

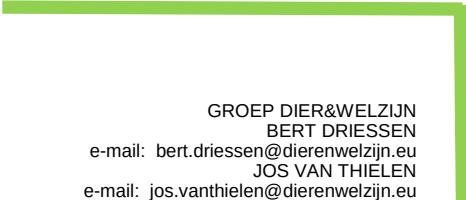
Tijdens november 2016, maart 2017, juni 2017 en oktober 2017 zijn er in totaal 24 paardentransporten door de groep Dier&Welzijn opgevolgd. Paarden zijn opgevolgd vanaf het laden van de dieren tot en met 24 uur na het slachten. Op basis van een checklist zijn parameters, zoals de conditie van de paarden, omgevingstemperatuur in de wachtruimte, schuilmogelijkheden,... verzameld. Videobeelden zijn gemaakt tijdens elke fase van het slachtproces, namelijk vanaf laden tot slachten. Ook de vakbekwaamheid van het slachthuispersoneel dat in aanraking komt met/handelt met de levende dieren, werd beoordeeld. Daarenboven is nagegaan welke veranderingen, aanbevolen in de loop van dit wetenschappelijk onderzoek en een werkbezoek ervoor (2015), zijn uitgevoerd door het slachthuis.

Deze specifieke werkwijze van dataverzameling/observaties op de werkvloer, hebben de onderzoekers toegelaten om een objectief oordeel te kunnen vormen over de situatie m.b.t. dierenwelzijn en om verbeter suggesties te kunnen formuleren.

Tijdens elk opgevolgd transport, zowel op de laadplaats, tijdens transport, tijdens het proces in het slachthuis, werd er door zowel de paardenhandelaar, transporteur en het personeel van het slachthuis alle medewerking verleend aan de onderzoekers van Dier&Welzijn.

Elk slachthuis, dat in de studie was betrokken, heeft aanpassingen uitgevoerd, die tijdens de looptijd van het wetenschappelijk onderzoek (november 2016 – oktober 2017) en een werkbezoek daarvoor (2015) werden aangeraden. Dit is een positieve start naar optimalisatie van het slachtproces in termen van dierenwelzijn en efficiëntie van de productie. Ieder slachthuis beschikt over een bekwaam team ter plaatse. De aandacht dient te gaan naar het regelmatig opleiden van personeel dat in de slachthuizen verantwoordelijk is voor de omgang van de levende dieren.

GROEP DIER&WELZIJN
BERT DRIESSEN
e-mail: bert.driessen@dierenwelzijn.eu
JOS VAN THIELEN
e-mail: jos.vanthielen@dierenwelzijn.eu
SANNE VAN BEIRENDONCK
email: sanne.vanbeirendonck@dierenwelzijn.eu
www.diereninformatie.be